

CODI : 5108 - TEORIA DE LA COMUNICACIÓ SOCIAL

PROF: MIQUEL DE MORAGAS I SPÀ
Dr. en Filosofia.
U.B., 1975.

DEPARTAMENT DE PERIODISME

TREBALLS DE RECERCA O DE SÍNTESE SIGNIFICATIUS:

1. *Semiòtica de la Comunicació de masses*. Barcelona. Península, 1976.
2. *Teorías de la Comunicación*. Barcelona. Gustavo Gili, 1981-84.
3. (Ed.). *Sociología de la Comunicación de masses*. Barcelona. Gustavo Gili, 1979, 1981, 1984, 1985.
4. *Espais de Comunicació*. Barcelona. Edicions 62, 1988.

ACTIVITATS PROFESSIONALS SIGNIFICATIVES:

1. Director del Departament de Teoria la Comunicació UAB, 1972-78.
2. Degà de la Facultat de Ciències de la Informació, UAB, 1978-1980, 1982-1984.
3. Vice-rector d'Investigació, UAB, 1986- .

OBJECTIU DE L'ASSIGNATURA:

Especialització en matèria de polítiques de comunicació, amb especial referència a les polítiques de comunicació a Europa, les noves tecnologies i el cas de les nacions-no-estat.

El programa es proposa completar els coneixements dels alumnes que ja han cursat altres assignatures bàsiques del Departament de Periodisme (Introducció a la Comunicació de Masses, Teoria General de la Informació, Opinió Pública, Dret de la Informació) amb l'estudi de les condicions polítiques i econòmiques que determinen les funcions i les formes de transformació dels sistemes de comunicació a la societat moderna.

D'acord amb les condicions pròpies del sistema de comunicació a Catalunya el programa fa èmfasi especial en el context europeu (creació de nous espais, desregularització i planificació dels Estats, noves empreses "multimedia" i transnacionals, polítiques comunitàries, etc.); també fa èmfasi en la problemàtica política i cultural de les nacions-no-estat, en el desenvolupament de la comunicació local i en la perspectiva d'implantació de les noves tecnologies de la informació.

Pel que fa al pla pedagògic, el programa es proposa dos objectius complementaris:

- a- Augmentar i actualitzar els coneixements dels alumnes amb les classes i amb un programa obligatori de lectures.
- b- Facilitar a l'alumne el seguiment d'algun tema monogràfic i especialitzat que sigui del seu interès més personal, i l'introdueixi a la recerca en comunicació, preparant-lo així per a fer el seu projecte de tesi doctoral.

TEMARI:

0. LLIÇONS PRELIMINARS

- 0.1. Bibliografia Bàsica.
- 0.2. Els centres i les institucions estatals i internacionals de comunicació.
- 0.3. Les revistes especialitzades i les fonts documentals.

PART I.: *El debat modern sobre informació i democràcia. (De la Declaració Universal dels Drets Humans a l'Informe MacBride).*

- 1.1. Els nous enfocaments dels estudis sociològics i polítics de la comunicació. La superació del funcionalisme. L'economia política de la comunicació. L'emergència del marketing comunicacional.
- 1.2. Els posicionaments ideològics davant de la llibertat d'informació. Descripció crítica de les classificacions convencionals (liberal, socialista, tercermundista/no alineats).
- 1.3. El debat sobre el Nou Ordre Internacional de la Informació. El paper de la UNESCO. Antecedents, valoracions i crítiques a l'informe MacBride. La nova etapa de la UNESCO sense els EUA i la Gran Bretanya.
- 1.4. Règim jurídic i ideologies de la informació a l'Europa dels monopolis televisius (1945-1980).
- 1.5. L'aïllament internacional de l'estat Espanyol durant el Franquisme. Els nostres condicionants en el debat sobre comunicació i democràcia.

PART II.: *Polítiques de comunicació: control i planificació.*

- 2.1. Evolució i abast del concepte Polítiques Nacionals de Comunicació (PNC).
- 2.2. La influència internacional de les polítiques de comunicació dels Estats Units i del Japó.
- 2.3. PNC, desenvolupament i dependència. L'experiència d'Amèrica Llatina. 2.3.1. Dos exemples de les relacions entre comunicació i desenvolupament: la comunicació rural i l'educació. 2.3.2. La comunicació alternativa i la cultura popular contra els límits de les PNC.
- 2.4. Les polítiques de Comunicació a Europa. 2.4.1. La CE entre la reglamentació i la desreglamentació de l'espai audiovisual europeu. 2.4.2. La política comunicativa de la CE i la producció audiovisual. 1988, any del cinema i la TV. 2.4.3. Política de comunicació i recerca a la CE. 2.4.4. Política de comunicacions i política de telecomunicacions. 2.4.5. Llengües, minories nacionals i espais de comunicació.
- 2.5. Les polítiques de comunicació a Espanya i el seu règim jurídic. 2.5.1. La Constitució. 2.5.2. Els Estatuts d'Autonomia. 2.5.3. L'Estatut Jurídic de la Ràdio i la Televisió. 2.5.4. La llei de la TV privada. 2.5.5. La llei d'organització de les telecomunicacions (LOT). 2.5.6. Altres: ajuts a la premsa, tercers canals, antenes.

2.6. Les disposicions sobre comunicació del Parlament de Catalunya.

2.7. Polítiques de comunicació i polítiques culturals. 2.7.1. Accions del Consell d'Europa, CE, UNESCO en matèria de polítiques culturals. 2.7.2. L'experiència de l'estat espanyol. El paper del Ministeri de Cultura. El cas de Catalunya i la Generalitat.

PART III.: *Polítiques de Comunicació i noves tecnologies.*

3.1. Les teories sobre la societat post. industrial i de la informació.

3.2. Els primers informes prospectius (Jacudi, Nora. Minc, Castells, etc).

3.3. Conseqüències de la implantació de les noves tecnologies (satèl.lit, noves formes de cable, informatització, interactivitat) en la transformació dels "mass media" convencionals i en l'aparició de nous media.

3.4. Noves tecnologies i espais de comunicació. Les noves formes de comunicació transnacional, estatal i local.

3.5. Noves tecnologies i democràcia: els possibles efectes sobre les formes de participació.

BIBLIOGRAFIA RECOMANADA:

PART I.:

ANÀLISI: "Aspectes de la comunicació internacional" a *Anàlisi*, núm. 10/11, Departament de Periodisme UAB, 1988.

GIFREU, J.: *El debate internacional de la comunicació*. Barcelona, Ariel, 1987.

McBRIDE: *Voces múltiples. Un solo mundo*. México, F.C.E., 1981.

McQUAIL, D.: *Introducción a la teoría de la comunicación de masas*. Barcelona, Paidós, 1983.

MORAGAS, M. de : *Teorías de la Comunicación*. Barcelona, Gustavo Gili, 3a. ed. ,1984

MORAGAS, M. de : *Sociología de la Comunicación de masas. Vol.I Escuelas, métodos y autores*. Barcelona, Gustavo Gili, 1986.

PASQUALI, A.: *Comprender la comunicación*. Caracas, Monte Avila, 1980.

SAPERAS, E.: *Los efectos cognitivos de la Comunicación de masas*. Barcelona, Ariel, 1980.

RIVERS, W.; SCHRAMM, W.: *Responsabilidad y comunicación*. Buenos Aires, Troquel, 1973.

SCHRAMM, W.: *Mass Media and National Development, The role of Information in Developing Countries*. Standford University Press, 1964.

WOLF, M.: *La investigación de la comunicación de masas*. Barcelona, Paidós, 1987.

PART II. :

- AA.DD.: *La TV en España mañana: modelos de televisión y opciones ideológicas*. Madrid, Ente Público RTVE, 1986.
- BERTRÁN, L.R.; FOX, E.: *Comunicación dominada. Estados Unidos en los medios de America Latina*. México, Nueva Imagen, 1980.
- CARRERAS, L.J. DE : *La ràdio i la televisió a Catalunya, avui*. Barcelona, Edicions 62, 1988.
- COSTA, P.O.: *La crisis de la televisión pública*. Barcelona, Paidós, 1986.
- CEE: *Televisión sin fronteras: Libro Verde sobre un mercado común de la radiodifusión*. Madrid, Ente público RTVE, 1987.
- DYSON, K. et al.: *The Politics of the Communications Revolution in Western Europe*. London, Frances Pinter, 1986.
- EUROPEAN INSTITUTE FOR THE MEDIA: *Television 2000: the Report of the European Task Force*. Manchester, European Institute for the Media, 1988.
- EL LABORATORI (MORAGAS et alt.): *Mitjans de comunicació, política cultural i participació democràtica*. Barcelona, Diputació de Barcelona, 1986.
- FOX, E.; SCHMUCLER, H.: *Comunicación y democracia en América Latina*. Lima, Desco Flacso, 1983.
- FOX, E.: (en preparació) *Políticas de comunicación en América Latina*. Barcelona, Gustavo Gili.
- GERBNER, G ; SIEFERT, M.(eds): *World Communications. A Handbook*. New York, Longman, 1984.
- GIFREU, Josep : *Comunicació, llengua i cultura. Horitzó 2000*. Barcelona, Instituts d'Estudis Catalans, 1986.
- GUILLOU, B.: *Les stratégies multimedia des groupes de communication*. Paris, Documentation Française, 1984.
- HILLS, J.: *Deregulation Telecoms. Competition and Control in the United States, Japan and Britain*. London, Frances Pinter, 1986.
- INTERNATIONAL INSTITUTE OF COMMUNICATION: *From Telecommunications to Electronic Services. A Global Spectrum of Definitions, Boundary Lines and Structures*. Butherworths, London, 1987.
- KLEINSTEUBER, H.J.; McQUAIL, D.; SIUNE, K.: *Electronic Media and Politics in Western Europe. Euromedia Research Group Handbook of National Systems*. Frankfurt, Campus Verlag, 1986.
- KUHN, R.: *Politics of Broadcasting*. Londres, Croom Helm, 1985.
- MARTÍN BARBERO, J.: *De los medios a las mediaciones*. Barcelona, Gustavo Gili, 1985.
- MORAGAS, M. de : *Sociología de la Comunicación de masas. Vol.II Estructura y funciones*. Barcelona, Gustavo Gili, 1986.
- MORAGAS, M. de : *Sociología de la Comunicación de masas. Vol.III Propaganda política y opinión pública*. Barcelona, Gustavo Gili, 1986.
- MORAGAS, M.: *Espais de Comunicació*. Barcelona, Edicions 62, 1988.
- RICHERI, G.: "El mercado de las telecomunicaciones en Europa", en RODRÍGUEZ, G.: *La era teleinformática*. México, ILET, 1985.
- RICHERI, G.: *La televisión: entre servicio público y negocio*. Barcelona, Gustavo Gili, 1983.
- SIUNE, K.; McQUAIL, D.: *New Media Politics. Comparative perspectives in Western Europe*. London, Sage, 1986.
- TYDEMAN, J.: *New Media in Europe*. London, McGraw-Hill, 1986.

UNESCO: *Industrias culturales: el futuro de la cultura en juego*. México, F.C.E., 1981.
WEDELL, G.; LUYKEN, M.: *Media in Competition; the Future of Print and Electronic Media in 22 Countries*. Manchester, European Institute for the Media, 1986.

PART III.:

AA.DD.: *Los países industrializados ante las nuevas tecnologías*. Madrid, FUNDESCO, 1985.
ANCELIN, C.; MARCHAND, M.: *Le Vidéotex, contribution aux débats sur la Télématique*. Paris, Masson, 1984. (Collection Scientifique et Technique des Télécommunications).
BELL, D.: *El advenimiento de la sociedad post-industrial*. Madrid, Alianza, 1980.
BREDIN, J.L.: *Les nouvelles télévisions hertziennes*. Paris, La Documentation Française, 1985.
CASTELLS, M.: *El desafío tecnológico. España ante las nuevas tecnologías*. Madrid, Alianza Universidad, 1986.
FUNDESCO: *La sociedad española ante las nuevas tecnologías*. Madrid, 1987.
GIFREU, J.: *Comunicació, Llengua i Cultura. Horitzó 2000*. Barcelona. Institut d'Estudis Catalans, 1986.
GUBERN, R.: *El simio informatizado*. Madrid, FUNDESCO, 1987.
LERA, E.: *El futuro de las telecomunicaciones españolas*. Madrid, FUNDESCO, 1986.
LÓPEZ ESCOBAR, E.; BERTRAND, C.J.: *La televisión por cable en América y Europa*. Madrid, FUNDESCO, 1986.
MARCHAND, M.; ANCELIN, C.: *Télématique, promenade dans les usages*. Paris, Documentation Française, 1985.
MASUDA, V.: *La sociedad informatizada como sociedad postindustrial*. Madrid, Técnos, 1984.
MATTELART, A; DELCOURT X.; MATTELART, M.: *¿La cultura contra la democracia?*. Barcelona, Mitre, 1984.
MERCIER, P.A.; PLASSARD, F.; SCARDIGLI, V.: *La sociedad digital*. Barcelona, Ariel, 1985.
MORAGAS, M. de : *Sociología de la Comunicación de masas. Vol.IV Nuevos problemas y transformación tecnológica*. Barcelona, Gustavo Gili, 1986.
NORA, S.; MINC, A.: *L'informatisation de la société*. Paris, Documentation Française, 1978. (Versió en castellà: México, F.C.E., 1984).
RATZKE, D.: *Manual de los nuevos medios*. Barcelona, Gustavo Gili, 1986.
RICHERI, G : *El universo telemático*. Barcelona, Mitre, 1984.
RISPA, R. (ed.): *Nuevas tecnologías en la vida cultural española*. Madrid, FUNDESCO, 1984 (Colección Impactos).
SERVAN-SCHREIBER, J.-J.: *Le pouvoir d'informer*. Paris, Robert Laffont, 1972.
TOFFLER, A.: *La tercera ola*. Barcelona, Plaza y Janés, 1980.
UNESCO: *Dossier final. Simposium sobre el impacto cultural de las nuevas tecnologías de la comunicación*. Roma, Istituto della Enciclopedia Italiana, 1983.

Documents i revistes d'interès general pels treballs de curs:

UNESCO: *Estudios y Documentos de Comunicación Social. Políticas de Comunicación.* (Sèrie dedicada a diversos països) *Statistical Year Book.*

Principalment per Amèrica Llatina: *Chasqui* (Ecuador). *Comunicación y Cultura* (Mèxic). *Boletín INTERCOM* (Brasil). *Signo y Pensamiento* (Bogotá).

Principalment per polítiques de comunicació a l'estat espanyol: *Cuadernos para el debate* Presidencia del Gobierno (Madrid). *TELOS(FUNDESCO)* (Madrid). *Boletín de FUNDESCO.* *El País.* *La Vanguardia.*

Principalment per polítiques de comunicació a Europa: *TELOS(FUNDESCO)* (Madrid). *Revue del'UER (Unió Europea de Radiodifusió).* *Problèmes Audiovisuels* (París). *Media Pouvoir* (París). *European Journal of Communication* (Londres).

Principalment per noves tecnologies: *TELOS(FUNDESCO)* (Madrid). *Actualidad Electrónica* (Barcelona). *RESEAUX (CNET)* (París). *Cable and Satellite Europe* (Londres). *Boletín de Telecomunicaciones* (UIT). *Communications World* (Barcelona). *Telecommunications Policy* (Londres).

AVALUACIÓ DEL CURS:

D'acord amb els dos objectius pedagògics esmentats l'avaluació del curs tindrà dos aspectes:

- 1- Exàmens:
 - Examen del 1er semestre (entre el 20 de gener i el 20 de febrer), eliminatori i recuperable el dia de l'exàmen final de juny.
 - Examen del 2on semestre, no recuperable, que coincidirà amb l'exàmen final de juny.
- 2- Realització d'un treball amb les següents característiques:
 - Temàtica lliure, dins de l'índex del programa.
 - Aprovació per part del professor d'un projecte que es presentarà d'acord amb les normes de la fitxa adjunta. Per aprovar al juny aquest projecte s'haurà d'haver presentat abans del dia 30 de novembre, per aprovar al setembre s'haurà de fer abans del 30 d'abril.
 - Extensió mínima de 30 folis i màxim de 50.
 - El treball inclourà una introducció (màx. 3 pàg.) on s'expliqui l'experiència personal i investigadora seguida, unes conclusions (màx. 3 pàg.) on s'expliquin els principals resultats teòrics assolits.
 - Es valorarà l'especificació i actualitat de les fonts. Serà obligada la utilització de notes a peu de pàgina per especificar la procedència de les dades i les fonts bibliogràfiques.
 - El treball serà de caràcter individual. Excepcionalment s'acceptaran treballs fets per dos companys de manera cooperativa; en aquests casos el treball haurà d'indicar explícitament les parts redactades per cada autor.
 - Terminis de presentació: els de les dates dels exàmens finals.